[א]מטהר שבטים שבטו של לוי מטהר תחילה שנא' [1]וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי וזיקק אותם כזהב וככסף והיו לה' מגישי מנחה בצדקה אמר רבי יהושע בן לוי כסף מטהר ממזרים שנאמר וישב מצרף ומטהר כסף מאי מגישי מנחה בצדקה א"ר יצחק צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שמשפחה שנטמעה נטמעה: גופא אמר רב יהודה אמר שמואל כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל: בימי רבי בקשו לעשות בבל עיסה לארץ ישראל אמר להן קוצים אתם משימים לי בין עיני רצונכם יטפל עמכם ר' חנינא בר חמא נטפל עמהם ר' חנינא בר חמא אמר להם כך מקובלני מר' ישמעאל בר' יוסי שאמר משום אביו כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל בימי רבי פנחס בקשו לעשות בבל עיסה לארץ ישראל אמר להם לעבדיו כשאני אומר שני דברים בבית המדרש טלוני בעריסה ורוצו כי עייל אמר להם אין שחיטה לעוף מן התורה אדיתבי וקמעייני בה אמר להו כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל נטלוהו בעריסה ורצו רצו אחריו ולא הגיעוהו ישבו ובדקו עד שהגיעו לסכנה ופירשו א"ר יוחנן היכלא בידינו היא אבל מה אעשה שהרי גדולי הדור נטמעו בה סבר לה כר' יצחק דאמר ר' יצחק משפחה שנטמעה נטמעה אמר אביי אף אנן נמי תנינא משפחת בית הצריפה היתה בעבר הירדן וריחקה בן ציון בזרוע עוד אחרת היתה וקירבה בן ציון בזרוע כגון אלו אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב כגון אלו דידעין אבל משפחה שנטמעה נטמעה תאנא עוד אחרת היתה ולא רצו חכמים לגלותה אבל חכמים מוסרים אותו לבניהם ולתלמידיהן פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעמים בשבוע אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע כדתניא הריני נזיר אם לא אגלה משפחות יהיה נזיר ולא יגלה משפחות אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן שם בן ארבע אותיות חכמים מוסרין אותו לתלמידיהן פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעמים בשבוע אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע דכתיב [2]זה שמי לעולם לעלם כתיב רבא סבר למידרשיה בפירקא א"ל ההוא סבא לעלם כתיב רבי אבינא רמי כתיב זה שמי וכתיב זה זכרי אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת ת"ר בראשונה שם בן שתים עשרה אותיות היו מוסרין אותו לכל אדם משרבו הפריצים היו מוסרים אותו לצנועים שבכהונה והצנועים שבכהונה מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים תניא אמר רבי טרפון פעם אחת עליתי אחר אחי אמי לדוכן והטיתי אזני אצל כהן גדול ושמעתי שהבליע שם בנעימת אחיו הכהנים אמר רב יהודה אמר רב שם בן ארבעים ושתים אותיות אין מוסרין אותו אלא למי שצנוע ועניו ועומד בחצי ימיו ואינו כועס ואינו משתכר ואינו מעמיד על מדותיו וכל היודעו והזהיר בו והמשמרו בטהרה אהוב למעלה ונחמד למטה ואימתו מוטלת על הבריות ונוחל שני עולמים העולם הזה והעולם הבא אמר שמואל משמיה דסבא בבל בחזקת כשרה עומדת עד שיודע לך במה נפסלה שאר ארצות בחזקת פסול הן עומדות עד שיודע לך במה נכשרה ארץ ישראל מוחזק לפסול פסול מוחזק לכשר כשר הא גופא קשיא אמרת מוחזק לפסול פסול הא סתמא כשר והדר תני מוחזק לכשר כשר הא סתמא פסול אמר רב הונא בר תחליפא משמיה דרב לא קשיא
כאן

רש"י

מטהר השבטים. מיחסם: כסף מטהר ממזרים. המטומאים בישראל מחמת ממזרות והוא גורם להם שיטהרו שלעתיד לבא אין הקב"ה מבדילם מאחר שנדבקו בהם משפחות ישראל הרבה: שנאמר וישב מצרף ומטהר כסף. אותם שנטמעו מחמת עשרם ויופיה דקרא והיו לה' מגישי מנחה בצדקה צדקתו של הקב"ה היא שאינו מבדילם אלא הואיל שנטמעו נטמעו. ורבי יהושע בן לוי סבירא ליה האי מטהר לאו מבדיל פסוליהן קאמר אלא מטהרם ומכשירם כולם: עיסה. כעיסה שהיא מעורבת. ובשם ר' משה מרומא"ט שמעתי עיסה כפסולת ענבים שנסחט משקה שלהם: בקשו לעשות בבל עיסה. להחזיק משפחות ארץ ישראל מיוחסות ולבדוק אחר משפחות בבל כל הבאים לישא משם אשה: קוצים אתם משימים בין עיני. משום דרבי ממשפחת בבל היה מבני בניו של הלל[נ] שעלה וקיבל נשיאותו של בני בתירא[ס]: יטפל לכם רבי חנינא. להשיבכם דבר: טלוני בעריסה ורוצו. שלא יפספסו אחר דבריו ויהא צריך לגלות משפחות והוא היה זקן ולא היה יכול לרוץ: אמר להם אין שחיטה לעוף. דבר שהוא תימה להם ולא גלה להם טעמו כדי [ע]שיהו טרודים בסברא הראשונה ולא יחזרו אחר טעם השניה עד שיפטר מהם. וטעם דאין שחיטה לעוף מן התורה בשחיטת חולין (דף כ:) יליף מושפך את דמו[פ] בשפיכה בעלמא: ישבו ובדקו. במשפחות א"י לברר את דבריו: כיון שהגיעו לסכנה. לפסול משפחות אנשי זרוע שיהרגום פירשו: היכלא. שבועה בהיכלו של מקום: בידינו הוא. לגלות פסול משפחות ארץ ישראל: הניחא. דכל משפחה שנטמעה נטמעה דאין להפרישה ולהרחיקה ולברר ספק מטומאיהם מי נטמע מי לא נטמע אלא יניחום והם ספק והם כשרים לעתיד לבא: בית הצריפה. שם המשפחה: בן ציון. אדם חשוב ואיש זרוע: ריחקה. הכריז שהן פסולין: אליהו בא. לעתיד לבא דכתיב (מלאכי ג) והשיב לב אבות על בנים זה מבני בניו של זה: [צ]דידעין. שהכל מחזיקים אותם בפסולים שנתקרבו בזרוע: אבל משפחה שנטמעה. מחמת שלא נודע פסולה נטמעה: עוד אחרת. משפחה אחרת היתה לבד אותה שקרבה בן ציון: שם בן ארבע אותיות. קריאתו [ק]כתיבתו ופירושו חכמים מוסרין אותו כו': לעלם. להעלים: כתיב זה שמי וכתיב וזה זכרי. מדלא כתיב שמי וזכרי משמע שלמדו שני שמות ואמר לו זה שמי מיוחד ובזה השני אני נזכר: שם בן שתים עשרה ובן ארבעים ושתים לא פירשו לנו: משרבו הפריצין. המשתמשין בו: לצנועים שבכהונה. לברך בו העם במקדש לאחר עבודת ציבור של תמיד של שחר: מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים. אותן שלא היו בקיאין בו ומברכין בשם בן ארבע אותיות כשהיו מושכין את קולם בנעימה היו אלו ממהרים להבליע את השם בן י"ב ולא היה נשמע לרבים מקול נעימות חביריהם. בנעימת ביסוס קול שקורין טרו"ף: אחר אחי אמי. שהיה כהן ור' טרפון היה כהן[ר] בתוספתא דכתובות (פ"ה) מעשה בר' טרפון שקדש שלש מאות נשים בשני בצורת כדי להאכילם תרומה: לדוכן. לברך ברכת כהנים: ואינו מעמיד על מדותיו. לנטור איבה שמא ישתמש בו להנקם: עד שיודע לך. במשפחה שאתה בא לידבק בה במה נפסלה: עד שיודע לך במה נכשרה. צריך אתה לבדוק אחר המשפחה כמו שאמרה משנתינו (לקמן דף עו.) ארבע אמהות שכן שמנה:
להשיאו

תוספות

יותר משאר עובדי כוכבים כדי שיתוספו עליהם גרים ולא נהירא דהא [ש]אמר ביבמות (דף מז.) עובד כוכבים הבא להתגייר אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר תדע שישראל דווים דחופים ואמרי' התם משום דיפרוש הוא דאמר מר קשין גרים לישראל כספחת אלמא דבתר [ת]שנתגיירו קשים הם וה"ר אברהם גר פירש לפי שהגרים בקיאין במצות (א) ומדקדקין בהם קשים הם לישראל כספחת דמתוך כן הקב"ה מזכיר עונותיהם של ישראל כשאין עושין רצונו וכה"ג מצינו גבי הצרפית (מ"א יז) שאמרה מה לי ולך איש האלהים (כי) באת אלי להזכיר [את] עוני שמתוך שהוא צדיק גמור היה נראה לה שמזכיר השם עונה [א]ור"י פירש דלפיכך קשים שנטמעו בישראל ואין השכינה שורה אלא על משפחה מיוחסת וכן נראה דמשום הכי מייתי הא דרבי חלבו על הא מילתא דר' חמא בר חנינא:
כאן

מסורת הש"ס

א) [כתב רב אלפס סוף פ' האומר לעיל גבי יכולין ממזרין ליטהר כיצד ממזר שנשא שפחה וכו' וכ"ש דאריב"ל כסף מטהר ממזרין שנאמר וכו' ופי' הנדפס שם בשם רש"י כסף מטהר דממזר יקח שפחה ויוליד ממנה בן וישחררנה וכן פי' הר"ן בשטה אמיתית של הרב אלפס ושיש אגב וכו' ע"ש], ב) סנהדרין לז., ג) [בכת"י: רבי יצחק בן פנחס, ובעין יעקב שעל העי"ן גורס רבי פנחס בן יאיר], ד) מיר כט. חולין ד. וש"נ, ה) [בכת"י: בהם], ו) עדיות פ"ח מ"ז, ז) שם ליתא וריחקוה בני ציון, ח) ג"ז שם, ט) שם ליתא וקירבוה בני ציון, י) [תוספתא דנזיר פ"א ה"ב], כ) פסחים נ., ל) [בכת"י: לאמרת], מ) [בכת"י: רבא, וכ"ה בסה"ד, רש"ש], נ) [עיין שבת טו ע"א], ס) [פסחים סו ע"א], ע) [בדפו"ר: שיהיו], פ) [ויקרא יז, יג], צ) [נ"ל דידעין. ועיין רש"ל], ק) [בדפו"ר ועי': בכתיבתו, ולפנינו ע"פ הרש"ל, ועיין מהרש"א ורש"ש], ר) [גם בגמ' דילן פסחים עב: ליתא להדיא שאכל רבי טרפון בעצמו תרומה וע"ע בכורות נא: נר"מ שקל פדיון בכור ויסוב על אלו תמצא בפיקון כלי שרת], ש) [בדפו"ר אמ', וצ"ל דאמרינן], ת) [בדפו"ר: שנתגיירו], א) [מכאן עד סוה"ד ליתא בדפו"ר ונוסף ע"פ הרש"ל, ע"ש], ב) [יתכן דצ"ל דנוסח], ג) [אם נטמעו].

לעזי רש"י

מרומא"ט [מרומ"א]. מרומא (בירת איטליה).
טרו"ף [טרופ"א]. נעימה.

מוסף רש"י

אין שחיטה לעוף מן התורה. אלא מדברי סופרים (חולין כ.). ואפילו מתורה שבעל פה מהלכה למשה מסיני אין לו, אלא מדברי סופרים, ואין נבלת עוף קרויה נבלה אלא אם כן מתה מאליה או הרגה במכה שלא על ידי סימנים, אבל נחירה או עיקור סימנים כשר בו (שם כז:). למדרשיה בפירקא. קרייה דיו"ד ה"י דארבע אותיות לדרשיה וטעמיה התלויים בו (פסחים נ.). לעלם כתיב. חסר וי"ו, לשון העלמה (שם). לומר העלימהו שלא יקרא ככתבו (שמות ג טו). כתיב זה שמי וכתיב זה זכרי. כתיב זה שמי לעלם, בהעלמה יכתיב זה זכרי דמשמע קרייה ולא העלמה, לשון אחר כיון דכתב זה שמי פשיטא דזה זכרי, היאך יקרא אלא כשמו (שם). לא כשאני נכתב אני נקרא. שני שמות לימדו, שם הכתיבה ושם הקרייה (שם).

עין משפט נר מצוה

כ א ב ג מיי' פי"ב מהל' מלכים הל"ג טוש"ע אה"ע סי' ב סעי' ה בהג"ה:
כא ד ה מיי' פי"ד מהל' תפלה הל"י:

◆

תורה אור השלם

1. וַיָּשַׁב מְצָרֵף וּמְטַהֵר כֶּסֶף וְטִהַר אֶת בְּנֵי לֵוִי וְזִקַּק אֹתָם כַּזָּהָב וְכַכָּסֶף וְהָיוּ לַייָ מַגִּישֵׁי מִנְחָה בִּצְדָקָה: מלאכי ג ג
2. וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם זֶה שְּׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זִכְרִי לְדֹר דֹּר: שמות ג טו

◆

גליון הש"ס

גמ' היכלא בידינו. עיין תוי"ט פ"ב משנה ט' דכתובות:

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה קשים וכו' ומדקדקין בהם. נ"ב וכזה משמע בפסחים סוף דף נא דאין עושין מצוה שמלא גרים שמא ידקדקו בו ויבואו לידי פסול וע"ש פרש"י אבל התוס' שמהו על בירקתו וע"ש:

◆

תוס' ר"י הזקן

מטהר. פי' ר"ש לעתיד לבא שלא יבדילם הקב"ה מאחר שנדבקו בהם משפחות ישראל, והרי"ף פי' בפרקין דלעיל בנושא ב) שפחה כר' טרפון. משפחה שנטמעה נטמעה. ג) נטמעו עמהם מפני עושרם אין הקב"ה מבדילם לעתיד לבא מאחר שנדבקו בהם משפחות הרבה. עיסה. היא מדומעת מקמח ומים וסלת ומורסן כך כל הארצות משפחתם מעורבות כנגד משפחת בני ארץ ישראל, וארץ ישראל עצמה היא מעורבת כנגד משפחת בבל שכל המשפחות הפסולות עלו מבבל (עיסה) שחזר הפסול לארץ ישראל. [עיסה. להחזיק משפחות ארץ ישראל מיוחסות] ולבדוק אחר משפחות בבל כל הבא לישא משם אשה. למקום סכנה. לפסול משפחות אנשי זרוע שיהרגום. היכלא. שבועה בהיכלו של מקום אנו יודעים אותה משפחה. שנטמעה. מחמת שלא נודע פסולה. נטמעה. ואין להפרישר מספק מי נטמע ומי לא נטמע, אלא יניחום מספק והם כשרים לעתיד לבא. ומסתברא דכר' יהודה ס"ל דאמר דממזרים יטהרו לעתיד לבא. בית הצריפה. שנטמעה מחמת שלא נודע פסולה, נטמעה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones